

АНАЛІЗ ВПЛИВУ МІГРАЦІЇ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Комаринець С. О. к.е.н.,
Байко Л. Т.

Україна, м. Львів, Національний університет «Львівська політехніка»

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/01072018/5933

ARTICLE INFO

Received: 15 May 2018
Accepted: 18 June 2018
Published: 01 July 2018

KEYWORDS

migration, economy, labor force, employment, immigration policy, money transfers.

ABSTRACT

The main problems that cause labor migration are reviewed. The factors that cause labor migration are examined. Information about the ways of money transfers affect the state of Ukrainian economy is provided. The experience of Ireland regarding the return of migrants is shown. Some organizational steps that can stabilize the situation with labor migration in Ukraine have been worked out. The Umigrant mobile application model for Ukrainians abroad has been developed. The Umigrant mobile application will provide migrants with easy access to reliable information about organizations and services available to them in a particular country: embassies, consulates, migration departments, hospitals and civil society organizations. It will also provide information on migration options and requirements, and will allow migrants to receive alerts on emergencies in a country or region, as well as contacts for emergency assistance.

Citation: Комаринець С. О., Байко Л. Т. (2018) Analiz Vplyvu Migrantsiyi na Rozvytok Ekonomiky Ukrainy. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 6(18), Vol. 1. doi: 10.31435/rsglobal_ijite/01072018/5933

Copyright: © 2018 Комаринець С. О., Байко Л. Т. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. Формування ринкової економіки та розвиток міжнародних процесів глобалізації впливають на те, що майже кожна країна піддається міграції, яка включає міграцію висококваліфікованої робочої сили. Це, як правило, негативно впливає на економіку країн, з яких емігрують потенційні працівники.

Це особлива загроза для України. Підписання Угоди про асоціацію з ЄС та шлях до безвізового режиму між Україною та ЄС стали причинами проведення важливих реформ, але, в той же час, анексія Криму та конфлікт на Донбасі обумовили масштабні вимушені переміщення населення, глибоку економічну кризу та посилення трудової міграції.

Результати дослідження. Поточний стан міграції з України. Згідно дослідження, яке проводив Київський міжнародний інститут соціології на замовлення видання «Дзеркало тижня» з 21 листопада до 15 грудня 2017 року у 110 населених пунктах у всіх областях України, крім АР Крим, 55% молодих людей у віці від 18 до 29 років мають намір покинути Україну. Загалом кожен третій українець розглядає можливість виїхати з країни зараз чи за певних сприятливих обставин [1].

Так, за даними соціологів, 6,3% опитаних готові поїхати з України і роблять для цього певні кроки, 10,8% – «в принципі готові, але для цього поки що нічого не робили», ще 20% «поки не готові, але хотіли б, за умови сприятливих обставин».

При цьому 29,1% опитаних заявили, що вони розмірковують про те, щоб виїхати з України, а 63,6% – що це не спало їм на думку. Ще 7,3% не визначилися з відповіддю.

Серед тих, хто готовий виїхати закордон, 40% – люди з вищою освітою; 27,6 – із середньою спеціальною; 23,2 – із середньою і 17,8% – із неповною середньою освітою [1].

Під впливом воєнного конфлікту та глибокої економічної кризи еміграційні настрої населення зростають. Спробам вирішити життєві проблеми у спосіб працевлаштування за кордоном сприяє й набутий українцями досвід роботи за межами держави, потужні міграційні мережі, що сформувалися впродовж останніх десятиліть.

Відповідно до даних дослідження, проведеного в рамках проекту МОМ у 2014-2015 рр., за кордоном перебувають для здійснення трудової діяльності близько 700 тис. громадян України, що представлено на рис. 1 [2].

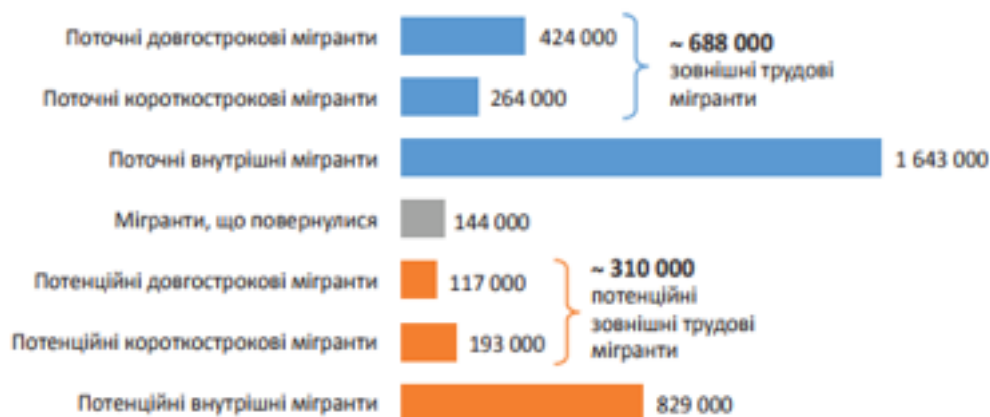

Рис. 1. Стан трудової міграції з України. Сформовано авторами на основі [2].

Основні країни призначення працівників-мігрантів – Польща, Російська Федерація, Чеська Республіка та Італія. На них припадає близько 80% загальних потоків короткострокових та довгострокових трудових мігрантів з України. Сфери зайнятості українських працівників за кордоном – це передовсім будівництво (чоловіки) і праця в домашніх господарствах (жінки), а також сфера послуг та сільське господарство.

У результаті анексії Криму та військових дій на Донбасі в 2014-2015 рр. виник потік не лише внутрішньої, а й зовнішньої вимушеної міграції. Кількість клопотань про притулок, поданих громадянами України в європейських державах, перевищила в 2015 р. 22 тис., що було на третину більше, ніж 2014 р., і в понад 20 разів більше, ніж 2013 р. Найбільше таких клопотань подано в Італії, Німеччині, Іспанії та Польщі. Разом із тим, кількість поданих українцями заяв становила лише 1,7% усіх клопотань про притулок, поданих в країнах ЄС, що представлено на рис. 2. До того ж лише нечисленні українці отримали позитивні рішення за своїми зверненнями. У 2015 р. статус біженця в країнах Євросоюзу у відповідності до Женевської конвенції 1951 р. набули 415 громадян України, додаткову форму притулку за гуманітарними міркуваннями – 1150 осіб [3].

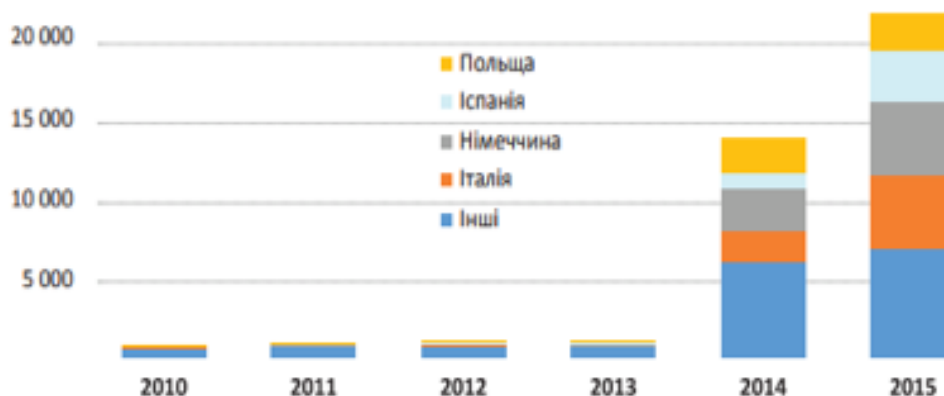

Рис. 2. Стан зовнішньої вимушеної міграції з України. Сформовано авторами на основі [3].

За даними різних опитувань, заробітки трудових мігрантів за кордоном у три-чотири рази вищі за середню заробітну плату в Україні. Зароблені під час трудової міграції кошти спрямовуються переважно на споживання, що сприяє покращенню якості життя сімей мігрантів, скороченню бідності, а також стимулює розвиток економіки завдяки підвищенню платоспроможного попиту. Згідно з результатами дослідження фінансових надходжень, пов'язаних з міграцією, та їхнього впливу на розвиток України, проведеного МОМ у 2014-2015 рр., перекази мігрантів в Україну становлять майже половину бюджету домогосподарств, які мають у своєму складі довгострокових трудових мігрантів, і 60% бюджету тих, члени яких практикують короткострокову трудову міграцію [2].

Досвід Ірландії в міграційній політиці з 1990 року. До середини 1990-х іноземці практично не довіряли Ірландії. Країна вважалася найбіднішою в Західній Європі з активними діями

терористичного угруповання ІРА, часто змінюваними урядами, високим безробіттям. Тому влада вирішила, що найкращим провідником інформації про інвестиційні можливості країни може стати значна ірландська діаспора.

На відміну від багатьох країн, які роблять ставку на залучення грошових переказів мігрантів, влада Ірландії зробила ставку, спочатку, на залучення самих мігрантів і діаспори. Вона сподівалася, що ірландці покличуть за собою своїх колег, партнерів, інвесторів. І, в результаті, і перекази, й інвестиції потечуть у країну потоком. Тому Ірландія почала шукати виходи на ірландців за кордоном, приділивши їм особливу увагу в США.

Для залучення діаспори влада використовувала два раніше створені державні агентства: Агентство розвитку промисловості (IDA) та Enterprise Ireland (EI).

Їхні представники були відряджені в ключові країни для презентації переваг інвестиційного клімату Ірландії, а також для пошуку й залучення коштів мігрантів і діаспори в країну.

Найбільше уваги приділялося ІТ-сектору, адже в Ірландії була велика кількість фахівців — випускників ІТ-вишів. Вважається, що діаспора тут відіграла ключову роль — близько 75% усіх ІТ-компаній, що працюють в Ірландії, було створено представниками ірландської діаспори, які повернулися в країну після багатьох років роботи за кордоном, в основному, у великих транснаціональних корпораціях.

Розуміючи, що легше й швидше достукатися до своєї діаспори через Інтернет, владою й неурядовими організаціями також було створено кілька інтернет-ресурсів, передплатниками яких є майже мільйон членів діаспори (migrationproject.ie; in-gb.co.uk; ean.ie; emigrant.ie; irishabroad.com; europeanirish.com).

Упродовж наступних кількох років було також запущено програми за окремими напрямками, які представлені у табл. 1.

Таблиця 1. Програми залучення діаспори Ірландії

№ з/п	Назва програми	Призначення
1	Culture Ireland	Розвиток культурних відносин.
2	The Aisling Return	Розвиток туризму.
3	Safe Home	Повернення мігрантів-пенсіонерів (дозволяє одержати компенсацію до 25% від вартості житла, що купується в Ірландії).
4	Global Irish Media Fund	Підтримка ЗМІ, журналістів, що висвітлюють успішні кейси про ірландську діаспору в пресі.
5	Ngen Ireland	Платформа для спілкування й залучення в Ірландію молодого покоління ірландської діаспори віком 22–33 років.
6	Міжнародний центр ірландської діаспори	Навчання й пошук зв'язків у культурній, науковій і технічній сферах.
7	Connectireland	Ініціатива уряду зі збільшення зайнятості населення за рахунок іноземних інвесторів.

Сформовано авторами на основі [4].

З метою чіткого визначення масштабів, потенціалу й можливостей своїх мігрантів, а також на численні прохання самої діаспори уряд Ірландії в 2014 р. створив Міністерство у справах ірландської діаспори. У березні 2015 р. під його егідою опублікували дорожню карту про політику щодо ірландської діаспори Global Irish: Ireland's Diaspora Policy. Цей документ визначає основні сфери діяльності влади відносно мігрантів і діаспори.

Всі ці заходи безпосередньо вплинули на кількісний склад населення, що відображено на рис. 3.

Напрями та дії щодо поліпшення міграційної політики України. Проаналізувавши досвід Ірландії, а також вивчивши міграційну ситуацію в ряді інших країн (Китай, Мексика, Індія), було запропоновано ряд напрямів і дій, спрямованих на поліпшення України, які відображені у таблиці 2.

Макет мобільного додатку для мігрантів. Оскільки мобільні пристрої відіграють важливе значення у житті будь-якої людини, тому буде доцільним використання їх у процесі спілкування «держава-мігрант-держава».

Авторами було запропоновано розроблення додатка «Umigrant», який надасть мігрантам легкий доступ до інформації про організації та послуги, доступні для них в певній країні. Макет першої та другої сторінки додатка «Umigrant» представлено на рис. 4.

Рис. 3. Кількісний стан населення Ірландії у період з 1992 по 2017 роки.
Сформовано авторами на основі [5].

Таблиця 2. Напрями та дії щодо поліпшення міграційної політики України

№ з/п	Напря́м	Ді́ї
1	Розробка програми стимулювання грошових переказів та їх напрямків	<ul style="list-style-type: none"> • Збільшення вартості поточних грошових переказів шляхом збільшення частки офіційного сектору, у тому числі шляхом зниження витрат на офіційні перекази; • розроблення проектів, які можуть сприяти інвестиціям заощаджень / грошових переказів / трансфертів працівників-мігрантів.
2	Встановлення зв'язків з мігрантами та діаспорою	<ul style="list-style-type: none"> • Реалізація «Програми підтримки емігрантів» за ірландським прикладом; • підтримка ділових мереж, щоб з'єднати українців як на Батьківщині, так і за кордоном; • мотиваційна програма для мігрантів та діаспори є посередниками для залучення фінансово-інтелектуального капіталу в країну; • створення мобільного додатку для підтримки українців за кордоном.
3	Створення привабливих умов для ведення бізнесу в Україні	<ul style="list-style-type: none"> • Спрощення доступу бізнесу до інфраструктури; • лібералізація експортних операцій.

Розроблено авторами.

Рис. 4. Макет першої та другої сторінки додатку «Umigrant». Розроблено авторами.

Додаток надасть мігрантам легкий доступ до надійної інформації та контактної інформації про організації, які пропонують послуги для мігрантів: посольства, консульства, міграційні відділення, лікарні та організації громадянського суспільства. Він також запропонує інформацію про варіанти та вимоги щодо міграції та дозволить мігрантам отримувати сповіщення про надзвичайні ситуації в країні чи регіоні, а також контакти для надання надзвичайної допомоги.

Конфіденційність інформації користувачів ґрунтуватиметься на принципах захисту даних. Крім того, кожен користувач може вирішити, чи він санкціонує програму використовувати GPS на своєму мобільному пристрої, що представлено на рис. 5.

Рис. 5. Макет сторінок додатка «Umigrant» із санкціонуванням користувачем програми використання GPS на мобільному пристрої користувача.

Розроблено авторами.

Крім того, «Umigrant» зможе служити установам, як державним, так і приватним, оскільки це забезпечує їм легкий доступ до контактної інформації організацій в інших місцях або країнах, а також додаток зможе бути корисним для служб статистики, адже в ньому може бути можливість безпечної відповіді на міні-опитування, таким чином, можна буде формувати ту чи іншу статистичну інформацію.

Додаток пропонуватиме зручну та безкоштовну інформацію, включаючи надійні факти, підтвержені установами та організаціями, що пропонують міграційні процедури, а також охорону здоров'я, працевлаштування, служби безпеки.

Додаток міститиме розділи:

- Захист та допомога: інформація про медичні центри, консульства та посольства, міграційні відділення, центри захисту прав людини, а також центри, які пропонують притулок, а також включає інформацію про підготовку та зайнятість, спеціальну допомогу вразливих груп людей, таких як жінки, діти та жертви торгівлі людьми, а також програми допомоги мігрантам;

- інформація про міграцію: інформація про вимоги щодо в'їзду до різних країн, права мігранта в тій чи іншій країні;

- грошові перекази: додаток порівнює варіанти, доступні мігрантам для надсилання грошей;

- знайти людей біля мене: дозволяє користувачам знайти українців біля себе в режимі реального часу, для подальшого спілкування;

- новини: оновлена інформація про міграцію з новинами про країну, в якій мігрант перебуває.

Додаток попереджатиме про надзвичайні ситуації, такі як урагани та епідемії, а також важливі події в районі;

- можливість записувати свої робочі години в одному із розділів.

Окремі сторінки з можливостями додатку «Umigrant» представлено на рис. 6.

Основна мета створення такого додатку - захист громадян України, налагодження спілкування з ними, збір статистичної інформації.

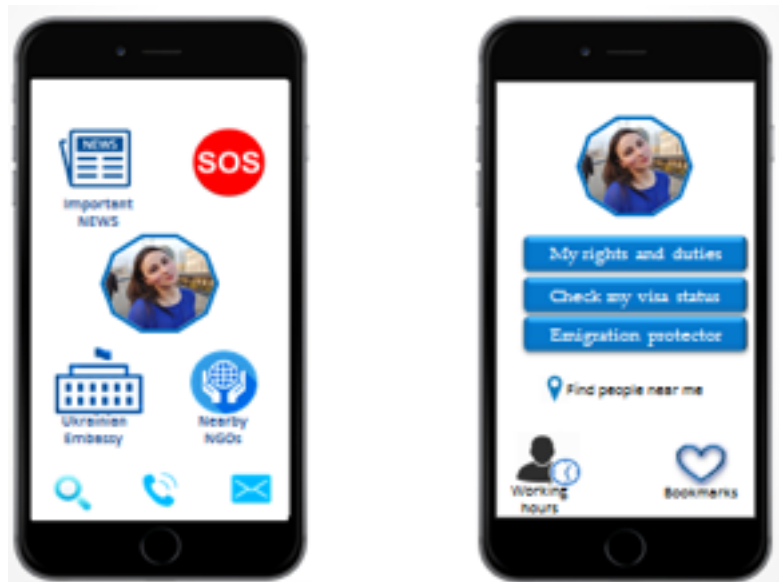

Рис. 6. Окремі сторінки з можливостями додатку «Umigrant». Розроблено авторами.

Висновки. Мігранти й діаспора – це найкращі у світі провідники (посередники) із залучення фінансового та інтелектуального капіталу в країну. Діаспора є першопрохідниками у країну, і вона може відіграти роль каталізатора для залучення капіталу іноземного походження. Через впровадження мотиваційних програм і проектів країни спроможні регулювати й контролювати так званий вплив мізків (brain drain) і перетворювати його на «циркуляцію мізків» (brain circulation) і максимально використовувати знання діаспори (brain gain).

Отже, в Україні важливо почати низку організаційних кроків, які зміцнять мотивацію та прискорять залучення іммігрантів до країни. Реалізація організаційних та економічних заходів дозволить встановити контакти з українськими мігрантами в короткостроковій перспективі та стимулюватиме грошові перекази через офіційні канали.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чому українці покидають свою країну. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/internal/krovotecha-chomu-ukrayinci-pokidayut-svoyu-krayinu-267394_.html
2. Міграція як чинник розвитку в Україні. – К.: MOM, 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_yak_chynnyk_rozvytku_v_ukrayini.pdf
3. Eurostat. Asylum and first time asylum applicants by citizenship, age and sex. Annual aggregated data [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-datasets/-/MIGR_ASYAPPCTZA
4. Focus Migration statistic information, 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://focus-migration.hwwi.de/Ireland>
5. The World Bank Data, 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator>